

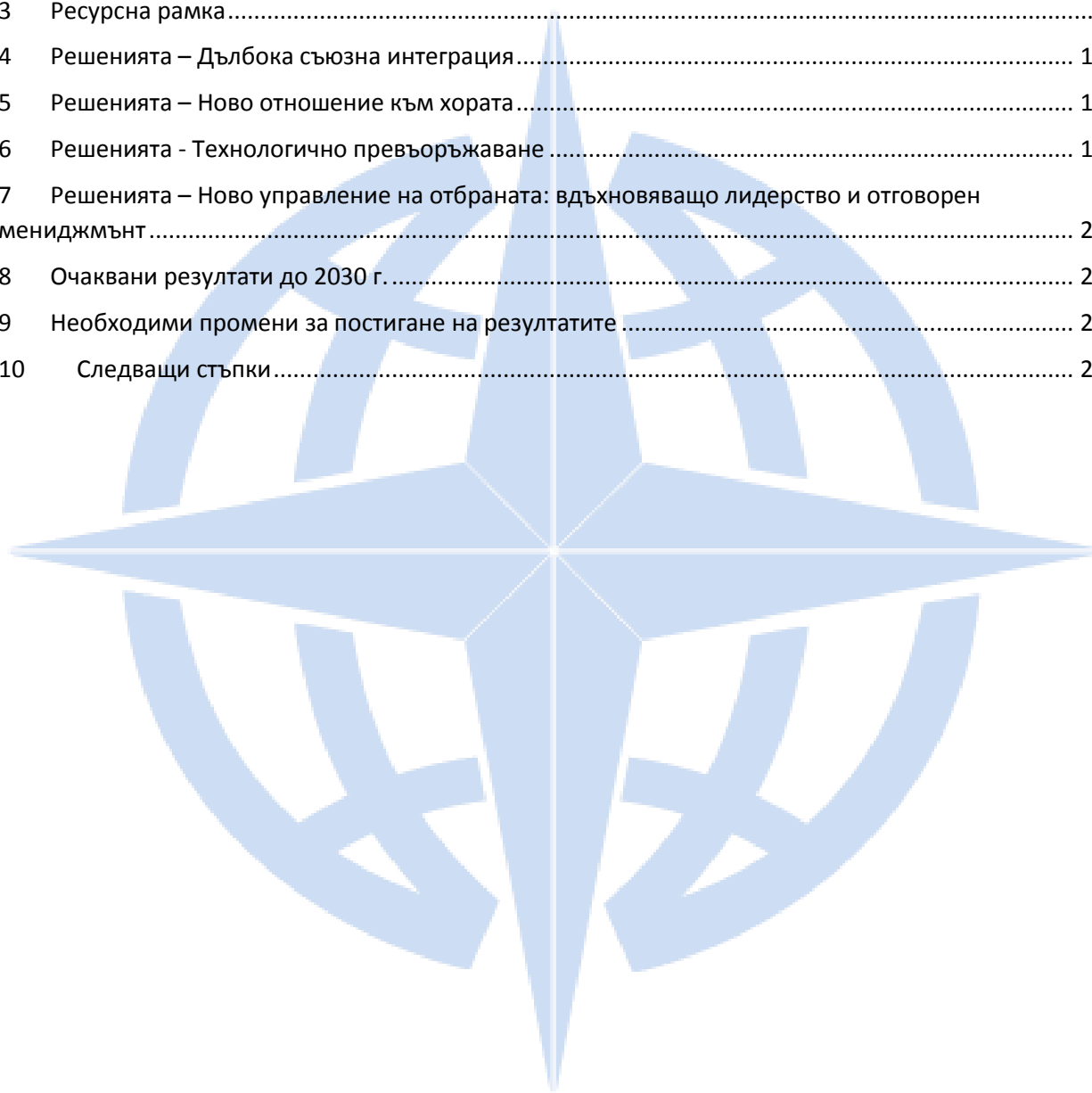
**„БЪЛГАРИЯ В НАТО
И ЕВРОПЕЙСКАТА ОТБРАНА“
ВИЗИЯ ЗА ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА
ДО 2030 Г.**



АТЛАНТИЧЕСКИ СЪВЕТ НА БЪЛГАРИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

1	Защо тази визия е необходима за България?.....	3
2	Среда за сигурност и изисквания към отбраната.....	5
3	Ресурсна рамка.....	8
4	Решенията – Дълбока съюзна интеграция.....	14
5	Решенията – Ново отношение към хората.....	17
6	Решенията - Технологично превъоръжаване.....	18
7	Решенията – Ново управление на отбраната: вдъхновяващо лидерство и отговорен мениджмънт.....	20
8	Очаквани резултати до 2030 г.....	21
9	Необходими промени за постигане на резултатите.....	22
10	Следващи стъпки.....	24





1 ЗАЩО ТАЗИ ВИЗИЯ Е НЕОБХОДИМА ЗА БЪЛГАРИЯ?

Българската държава и общество са изправени пред безпрецедентни рискове и заплахи за сигурността – живеем в най-сложната среда на сигурност след края на Студената война. Стратегическата ситуация в Европа и в нашия регион е фундаментално променена след незаконното анексиране на Крим от Руската федерация през 2014 г. и оказваната поддръжка за сепаратистки и други противоконституционни движения. Показателни са действията ѝ в Украйна, Молдова, Грузия, Македония, Черна гора, Сърбия, Босна и Херцеговина. Тази политика на Руската федерация е пряка заплаха за националната ни сигурност. В същото време опасността от така наречената „Ислямска държава” не е отминала, а продължаващата дестабилизация на Сирия и Ирак са сериозен източник на нестабилност в региона. Развитието на Република Турция и отношенията ѝ с ЕС, САЩ и Русия са източник на несигурност относно бъдещото поведение на този ключов регионален фактор.

***Преди повече от две десетилетия българското общество
направи своя стратегически цивилизационен избор
да бъде неразделна част от евроатлантическото семейство
на свободните и проспериращи народи.***

Това стана факт благодарение на последователните национални усилия за промяна в периода 1997–2001 г., довели до приемането ни в НАТО през 2004 г. и в Европейския съюз през 2007 г.

Днес България отново е изправена пред избор: Какъв член на НАТО и ЕС искаме да бъдем? Дали да останем пасивен и слаб съюзник, негоден да изгради съвременна национална отбрана и да участва активно в колективната отбрана и сигурност? Или да изградим една силна и уважавана в НАТО и ЕС държава, все по-тясно интегрирана в Алианса и в изграждащата се Обща европейска отбрана.

***Целта на “България в НАТО и Европейската отбрана” – Визия за
отбранителната политика до 2030 г. е да бъде основа за
постигане на национално съгласие за отбраната на България.***

„България в НАТО и Европейската отбрана” – визия за отбранителната политика до 2030 г. е изработена от експертите на Атлантическия съвет на България и е представена на вниманието на българското общество и нашите съюзници. Тя съдържа основните елементи на една бъдеща дългосрочна и ресурсно осигурена Национална програма за развитие на отбраната и въоръжените сили до 2030 г.

Визия 2030 е в **хармония с националното съгласие** за ефективно членство в НАТО и за активен принос към Общата европейска политика за сигурност и отбрана. Отговорната и далновидна отбранителна политика изисква обединение около национална програма за развитие на отбраната, обхващаща няколко управленски мандата, която дава устойчивост на националната отбранителна политика, независимо от моментната политическа конюнктура. Основният фактор, който налага това изискване, е технологичното време, необходимо за създаване и поддържане на съвременните отбранителни способности при всеобхватно превъоръжаване, необходимо за България след 15 годишно отлагане.



Тази визия се основава на **научените уроци от грешките и на добрите практики**, приложени в периода 1997-2002 г., довели до успешното ни присъединяване към НАТО, а по-късно и към Европейския съюз. Сега, 20 години по-късно, с горчивия опит от множеството пропуснати възможности и лутане без устойчива и дългосрочна визия за развитие на отбраната, пред нас стои по-високата цел - **да постигнем качествено ново равнище на развитие на българската отбрана.**

Ядрото на тези усилия е въвеждане на нов модел за развитие и мотивиране на хората в отбраната, решително превъоръжаване със съвременна техника, бързо освобождаване от остарелите и неефективни съветски оръжейни системи, безусловна и пълна оперативна съвместимост с нашите съюзници от НАТО и ЕС, и активно интегриране в съюзната структура на силите. Вземането и прилагането на тези решения изисква усъвършенствана и ефективна система за командване и управление и отбранителен мениджмънт, както и ново равнище на лидерство.

Предложената визия се основава на **обективен анализ** на фактите от гледна точка на българските национални интереси и заявления категоричен избор на българското общество, България да се развива като интегрална част от семейството на свободните и проспериращи народи от Европа и Северна Америка. България е на външната граница на Европейския съюз и НАТО в регион, където се завърнаха откритите заявления за прекрояване на границите и установяване на зони на влияние. Независимо от целенасочените кампании, убеждаващи гражданите в противното, днес, както и преди 20 години, пред България не стои разумна алтернатива на членството в НАТО и ЕС.

Тази Визия цели да бъде отправна точка и ориентир при изработването на **финансово осигурена Национална програма за развитие на отбраната и въоръжените сили до 2030 г.** Това ще изисква решения за насочване на значителни публични разходи към развитието на способностите на въоръжените сили – огромна инвестиция с дългосрочна и многократна възвращаемост. В последните 20 години освободените финансови ресурси от реформите и съкращенията във въоръжените сили не бяха реинвестирани в отбраната. Инцидентното осигуряване по спешност на извънредни финансови средства в отговор на моментни остри проблеми не може да бъде устойчиво решение в отбраната и сигурността. Този подход трябва да бъде заменен от осъзнато национално решение, което да ангажира правителствата за следващите 12 години с конкретни цели инвестиции в отбраната. Това ще създаде условия за бързо превъоръжаване с модерно и оперативно съвместимо с нашите съюзници оборудване при едновременно повишаване на разходите за бойна подготовка и с нарастване на възнагражденията на военнослужещите.

Критично важна характеристика на тази визия е разбирането на необходимостта от **засилената интеграция** в структурата на силите на НАТО и в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, включително и върху засилването на българско участие в проекти по Постоянното структурирано отбранително сътрудничество на Европейския съюз. Придобиването, използването и поддържането на отбранителни способности в условията на влошената среда за сигурност и значителните финансови ограничения изискват **максимално използване на подхода на съвместните проекти** със съюзници и пълното използване на потенциала на общите ни агенции в рамките на НАТО и ЕС. Засилената интеграция дава максимален положителен ефект при създаване и разполагане на наша територия на многонационални формирания на НАТО и ЕС.

Настоящата визия се основава на:



- Убеждението ни, че **националните интереси** на Република България още през 1997 г. намериха категорично потвърждение в постигнатото национално съгласие и направения от българското общество категоричен избор България да се развива като европейска държава, част от семейството на свободните демократични народи, способна да гарантира сигурността и да дава широко поле за просперитет на българските граждани.
- Разбирането, че можем да посрещнем **рисковете и заплахите** ефективно, само когато сме заедно с нашите съюзници, като непрекъснато и обективно анализираме средата на сигурност и прогнозираме възможните промени и обрати във външнополитически, икономически, социален и военен смисъл.
- В опита ни, че всяко решение, за развитие на отбранителните способности трябва да бъде стриктно обвързано с ресурсни разчети;
- Разбирането ни, че развитието на отбранителните способности не се състои в отделни инвестиционни проекти, а в цялостна програма, включваща интегрирани действия по всички елементи на **военната способност: (1) доктрина, (2) организация, (3) подготовка, (4) материални средства, (5) лидерство и образование, (6) личен състав, (7) инфраструктура и (8) оперативна съвместимост.**

С реализацията на предложените във Визия 2030 решения България ще притежава гъвкав национален капацитет и адаптивни способности за успешно посрещане на предизвикателствата, рисковете и заплахите дори при непредвидено неблагоприятно развитие на средата за сигурност.

2 СРЕДА ЗА СИГУРНОСТ И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОТБРАНАТА

В последните 10 години се наблюдава рязко влошаване на средата за сигурност, съчетано с увеличаване на ролята на военната сила в междудържавните отношения. В тази бързо променяща се стратегическа ситуация за България е наложително сериозно да преосмисли своята отбранителна политика, за да спре деградацията на българските въоръжени сили и да изведе тяхната боеспособност на качествено ново равнище. Така, заедно с държавите от НАТО и ЕС ще сме в състояние реално да гарантираме суверенитета, независимостта и териториалната цялост на страната, и защита на нейните интереси.

Най-добрата гаранция за сигурността на България в условията на засилваща се глобална нестабилност е развитието на националните ни отбранителни способности при гарантирана оперативна съвместимост с нашите съюзници, с незабавна готовност за пълноценно участие в многонационални операции, със създаване на съюзни войскови формирования и реализиране на съвместни проекти за разработване и придобиване на въоръжение и техника.



2.1 Среда за сигурност, рискове и заплахи

Периодът след края на Студената война, характеризиращ се с липсата на значими заплахи за сигурността на държавите в евроатлантическия регион, приключи. В резултат на глобалните политически, икономически, демографски, технологични и военни промени, възможностите на международните институции да поддържат съществуващия международен ред отслабна и това доведе до неговата бавна, но осезаема ерозия. Този процес се усили от действията на редица държави, които смятат ценностите, принципите и правилата на съществуващия международен ред за несъвместими и дори враждебни на техните интереси и политически идеологии.

Либералната демокрация с нейните принципи за спазване на индивидуалните свободи, човешките права и върховенството на закона, стои в основата на мирна и просперираща Европа за няколко поколения след Втората световна война. Но днес либералната демокрация е подложена на непрекъснати атаки под натиска на популистки призови и войнстваща реторика. Възраждането на политиката на баланс на силите, демонстрациите и парадирането с военни способности, оказването на директен военен натиск върху по-малките и слаби държави все повече измества дипломацията и преговорите в отношенията между страните.

Тази тенденция се усилва и от процесите на централизация и концентриране на все повече власт в еднолично управляващи лидери. Използвайки технологичния напредък, те постигат контрол от страна на държавата върху обществата, лесна манипулация на съзнанието на хората, като същевременно делегитимират и погазват принципите, правилата и процедурите, поддържащи вътрешния и международния правов ред. Авторитарните тенденции в държави по периферията на европейския континент генерират нестабилност и заплахи чрез внезапни и неочаквани промени в тяхната външна и отбранителна политика, вътрешнополитически сътресения и граждански конфликти, с всички техни негативни последици за сигурността.

Нараства мястото и значението на хибридните предизвикателства пред сигурността. Държави и недържавни формирания все повече използват хибридни методи и средства. Информационни и кибернетични атаки, икономически, финансови и корупционни механизми, паравоенни групи и частни въоръжени компании съставляват постоянна и все по-съществена част от техния военен инструментариум.

Основна заплаха пред държавите от НАТО и Европейския съюз, включително и за България, е политиката на Кремъл, стремящ се към възстановяване на сферите на влияние на бившия СССР и към подкопаване и отслабване на двата съюза. Поради цялостното военно превъзходството на НАТО, Русия ще продължи да използва преди всичко хибридни методи и средства за постигане на тези свои цели. С главен удар върху най-уязвимите страни, сред които е и България, постоянната хибридна подривна дейност срещу държави от НАТО и ЕС ще бъде трайно предизвикателство пред националната ни сигурност. Подкрепата за местни паравоенни формирания и „частни военни компании“ са утвърдени средства в инструментариума за силово постигане на политически цели, без откритото държавно участие и понасянето на отговорност.

Действията на Руската федерация са директно предизвикателство пред визията за мирна, свободна и обединена Европа. Руската федерация ще продължава да подкопава усилията за евроатлантическа интеграция в региони, които възприема като монополни зони на своя стратегически интерес. В особена степен това важи за Черноморския регион и Западните Балкани. Ще продължи използването на „замразените конфликти“ в Абхазия,



Южна Осетия, Приднестровието и Донбас, за дестабилизиране на Грузия, Молдова и Украйна и възпрепятстване на тяхната евроатлантическа перспектива. Значителният остатъчен конфликтен потенциал на Балканите води до устойчива политика за укрепване на военното присъствие на Русия в Сърбия, насърчаване на разделението в Босна и Херцеговина и възпрепятстване на евро-атлантическата перспектива пред Македония. Всичко това налага България да изгражда силна армия, все по-тясно интегрирана със силите на своите съюзници, като работи за засилване на присъствието на НАТО и ЕС в Адриатическо-Каспийския регион.

Тревога буди и развитието на вътрешнополитическата обстановка в Турция, което я превръща в отдалечаващ се от Алианса и споделените евроатлантически ценности съюзник. Потенциалът за сближаване и партньорство между Москва и Анкара по редица въпроси, базирано на техни традиционни интереси за повече влияние на Балканите, не е за пренебрегване и в даден момент може да бъде в ущърб на България, НАТО и ЕС.

Провалените държави са факт в Близкия Изток, Северна и Централна Африка, създавайки непрекъснати заплахи за европейската сигурност под формата на неконтролируем миграционен поток, транснационална организирана престъпност и тероризъм. Независимо от военното поражение на Ал-Кайда и „Ислямска държава“, тяхната идеология е жизнена и привлекателна за значителни групи от хора, включително за граждани на страните от ЕС и НАТО. В този смисъл, религиозният екстремизъм и свързаното с него насилие ще продължава да бъде сред основните заплахи за международния ред и сигурност, задълбочена от липсата на държавност, процесите на социална модернизация и от демографския бум в тези региони. В същото време ще продължат да съществуват и ескалират традиционните съперничества и напрежения, характерни за периферията на Европа. Това изисква България да бъде готова за участие в експедиционни операции на НАТО и ЕС срещу терористични и паравоенни организации или въоръжени сили без обозначение. В същото време евро-атлантическата общност следва активно да търси подходи за изграждане на стабилност и капацитет за развитие в проблемните страни.

Размиването на границите между войната и мира ще е ключова характеристика на очертаващите се конфликти до 2030 г. В тях въоръжените сили ще имат своята роля, но тяхната ефективност ще зависи от цялостното състояние на държавността и обществото. В това отношение киберпространството се очертава като най-уязвимата и удобна среда за провеждане на враждебни операции, целящи да разстроят функционирането на държавата, а в случай на конфликт – да парализират нейните институции, включително въоръжените сили. В тези условия България трябва да може да съхрани базовата национална идентичност и обществен морал, доверието в институциите и върховенството на закона и да гарантира нормалната работа на ключови за обществото системи – банкова, енергийна, комуникационно-информационна и друга стратегическа инфраструктура. Това ще бъде ефективно само при тясна координация с останалите съюзници в НАТО и ЕС, за да се оползотвори максимално съюзната мощ и капацитет за неутрализиране на подобни хибридни заплахи.

Свободното и широко разпространение на високите технологии и на технологиите с двойно предназначение е факт, който доведе до достъп на недържавни субекти до системи въоръжения до скоро запазени само за националните държави. Заедно с това се наблюдава и значителна ерозия на договорите за контрол и ограничение на въоръженията. Разполагането на настъпателни далекобойни системи е все по-честа практика и цели да



окаже натиск върху поведението и политическите процеси на страните, попадащи в техния обсег, чрез насаждане на чувство за несигурност и страх сред обществото.

Значителният напредък в технологиите, особено в сферата на отбраната, на държави извън ЕС и НАТО представлява пряка заплаха за сигурността на страните от двата съюза. Това важи в още по-голяма степен за България, където липсата на финансиране на научни изследвания и практическото отсъствие на национална програма за изследвания в сигурността и отбраната обрича страната на значително технологично изоставане и невъзможност за ефективно участие в многонационалните проекти в НАТО и ЕС.

2.2 Изисквания към отбраната

Анализът на средата за сигурност налага следните изисквания към отбраната:

- Приложение на принципите на доброто управление в процеса на изграждане и развитие на отбранителни способности;
- Ускорено придобиване на нови отбранителни способности, съответстващи на съвременните и бъдещите рискове и заплахи, със значително участие в съвместни съюзни проекти;
- Ефективна и устойчива система за командване и управление, разузнаване и ранно предупреждение;
- Наличие на безкомпромисно подготвени въоръжени сили с висока степен на готовност за реакция, заедно с възможност за бързо усилване със сили на НАТО и ЕС;
- Пълна оперативна съвместимост на българските въоръжени сили с тези на съюзниците ни в НАТО и ЕС;
- Специализация и компенсиране на липсващи способности като вид и количество с изграждане на многонационални формирования на територията на България.

3 РЕСУРСНА РАМКА

3.1 Анализ на ресурсната среда

В годините след 1991 г. обществата се радваха на уникалната възможност да консумират така наречения „мирен дивидент“ – освободените значителни финансови ресурси, дотогава предназначени за поддържане и развитие на техния военен потенциал. Тази тенденция е особено характерна за развитите западни държави, където тези средства бяха пренасочени към редица обществени програми. В историческа перспектива, този „мирен прозорец“ достигна своя логичен край, като отново бива заместен от традиционната „realpolitik“, където сигурността и стабилността се крепят преди всичко на баланса на силите.

За България „мирният дивидент“ се изрази в десетки милиарди левове, спестени от военната сфера и пренасочени към социални разходи и държавни инвестиции. Ако до 1989-1990 г. за отбраната са заделени между 5% и 7% от БВП (без отчитане на Транспортни и Строителни войски, тези на Комитета по пощи и далекосъобщения и военната индустрия), то през 2016-2017 г. този дял е около 1,25-1,28% от БВП, при значително по-висока активност на националната икономика.

На практика основната част от оборудването, с което Българската армия разполага днес е за сметка на разходи, направени в периода 1970-1990 г. Огромна част от това



въоръжение при намаляване на числеността на армията бе реализирано на международните пазари с добра печалба за търговските дружества. Посрещането на предизвикателствата на променената среда за сигурност не може да се дължи на ресурси, заделени преди 30, 40 или 50 години. Сега са необходими решения и действия от настоящите поколения за пълно превъоръжаване за следващите 30 – 40 години. Независимо от новите условия и постоянния стремеж и опити за по-ефективно и ефикасно използване на обществения ресурс, **трансформация на отбраната не е възможна без значителни инвестиции.**

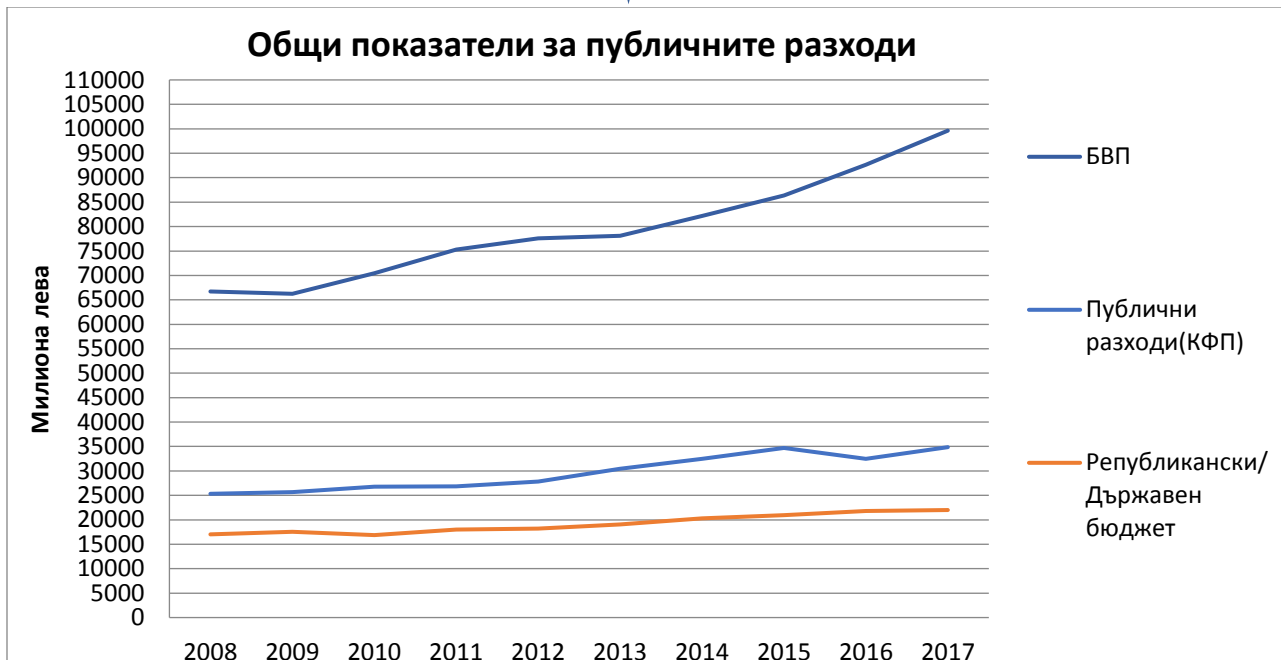
Въпреки редицата негативни предпоставки, част от които не са свързани с България, за 10 години БВП на страната номинално се увеличи с 50% спрямо 2008 г., достигайки почти 100 млрд. лева. Подобно е и състоянието на публичните разходи (Консолидираната фискална програма), които нарастват от малко над 25 млрд. през 2008 г. на почти 35 млрд. лева през 2017 г. В същото време делът от БВП, който се преразпределя от държавата е средно около 38%.

Изводите, които се налагат за ресурсната рамка на отбранителната политика на страната са:

- България е в състояние да увеличи разходите си за отбрана до 2 – 2,25 % от БВП;
- Това нарастване може да стане без общо увеличение на тежестта върху икономиката на страната и без натрупване на допълнителни дългосрочни задължения;
- Вътрешният разрез на публичните разходи говори за твърде голям дял на фиксираният разходи – тези за персонал и текуща издръжка, и относително нисък дял на инвестиционните разходи;
- За увеличение на разходите за отбрана се изисква по-голяма отговорност, дисциплина и по-стриктно обвързване на ресурсите и резултатите при останалите публични политики.

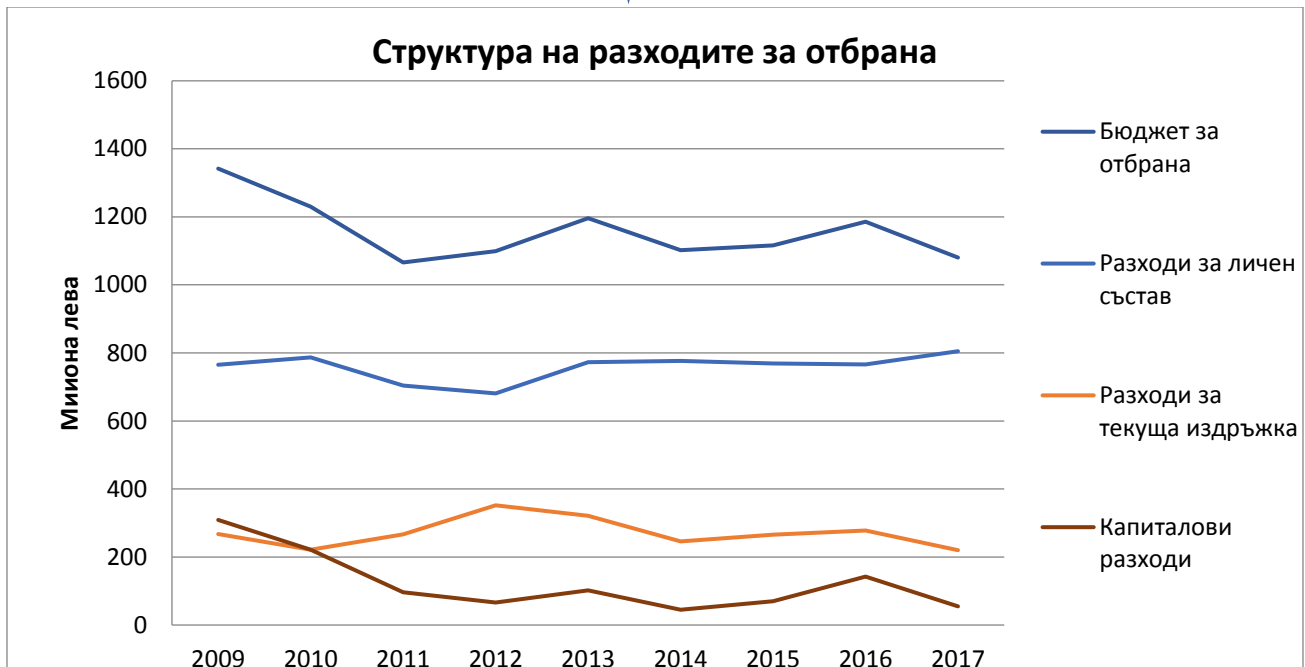
През същия период разходите за отбрана намаляват значително – от над 1,5 млрд. лева годишно през 2007-2008 г. до под 1,1 млрд. годишно в най-ниските точки след 2008 г. Тази тенденция беше валидна за цяла Европа до 2014-2015 г. В българските условия това доведе до отказ от развитие на съвременни отбранителни способности.

Вътрешният разрез на разходите за отбрана демонстрира структурен проблем в начина на изразходване на ресурсите. Независимо че до 75% (с очакване да достигнат 900 млн. лева през 2018 г.) от бюджета се заделя за възнаграждения на личния състав, е налице сериозна криза с набирането и задържането на достатъчно военнослужещи. Размерът на разходите за издръжка и бойна подготовка в рамките на 220-280 млн. лева налагат компромиси с бойната подготовка и поддръжката на оборудването, които са на границите на допустимото. Капиталовите разходи в рамките на 5-8% (50-80 млн. лева) не са инвестиции, тъй като в основната си част служат за удължаване на ресурса на старо оборудване. Общият ефект от заделяните годишно над 1 млрд. лева е деградация на отбранителните способности и критична демотивация на хората в отбраната.



Изводите, които се налагат по отношение на вътрешното разпределение на финансовите ресурси са:

- Разходите за личен състав следва да се увеличат като абсолютна стойност, за да се гарантира привлекателността на военната професия на пазара на труда;
- Разходите за личен състав не трябва да надвишават 60% от разходите за отбрана, като стремежът е да бъдат държани в рамките на до 50-55%;
- Броят на военнослужещите и организационната структура на въоръжените сили следва да се определят след внимателен анализ, на основата на действителното количество личен състав, което може да бъде привлечено от пазара на труда;
- Разходите за издръжка следва да бъдат значително увеличени като абсолютна стойност със стремеж за достигане до поне 25% от бюджета за отбрана, за осигуряване на адекватно равнище на бойна подготовка и поддръжка на оборудването;
- Капиталовите разходи следва да бъдат достигнат поне 25% от бюджета за отбрана, за да позволят генерирането на достатъчен ресурс за извършване на основно превъоръжаване до 2030 г., като нарастването на разходите за изследвания и технологии следва да доведе до иновативност и включване в съвместни трансформационни проекти.



3.2 Прогнозна ресурсна рамка за периода 2018-2030 г.

На базата на прогнозите за развитие на икономиката на страната до 2030 г., могат да бъдат разгледани три вероятни сценария – от най-консервативния до най-оптимистичния.

Сценарий 1 (Консервативен): При този сценарий се следват стриктно към консервативните прогнози на данните предоставяни от Министерството на финансите и някои от международните финансови институции. След 2020 г. се залагат средни годишни стойности на реалния растеж на БВП до 2030 г. в размер на 2.75%, а на дефлатора – 2%. При тези параметри, към 2030 г. БВП на страната достига стойности от около 190 млрд. лв.

Сценарий 2 (Реалистичен): При този сценарий се допуска по-ускорен растеж на БВП, в рамките на около 4% годишно и незначително по-високи стойности на дефлатора - в размер на около 2.5%. За 2019 г. и 2020 г. растежът на БВП е в съответствие с по-новите прогнози в контекста на ускоряващия се световен растеж. В периода след 2020 г. се залагат по-ниски стойности. При реализирането на този сценарий, към 2030 г. би могло да се очаква доста по-висока стойност на БВП – вече в размер на около 230 млрд. лв.

Сценарий 3 (Оптимистичен): При този сценарий се допуска поддържане на балансиран бюджет и ликвидност в икономиката на страната в размер на средно около 2.5% от БВП. При това можем да очакваме ускоряване на растежа до около 5 – 6% на годишна база. Това естествено ще има и допълнителни позитивни ефекти, като например това, че България ще се появи на екрана на големите мултинационални корпорации, които търсят подходящо място за нови инвестиции, повишаване на кредитния рейтинг на страната и в крайна сметка - допълнително ускоряване на растежа, повишаване на доходите, раждаемостта и т.н. Ускореният растеж и повишаването на цените на стоките, услугите и на работната сила, неминуемо ще доведе до по-високи нива на дефлатора. На базата на тези разсъждения, в сценария са заложени стойности на растежа на БВП за периода в размер на 5% средногодишно, а на дефлатора – 3.5%. При този сценарий стойността на БВП на страната достига 287 млрд. лв. към 2030 г.



Макроикономически показатели	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Консервативен сценарий													
БВП по текущи цени,	105,609	112,142	119,195	124,922	130,925	137,216	143,809	150,719	157,961	165,551	173,506	181,843	190,581
Годишен реален темп на растеж на БВП, %	3,9	3,9	3,9	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75	2,75
Дефлатор на БВП, %	2	2,2	2,3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Реалистичен сценарий													
БВП по текущи цени,	105,609	113,12	121,166	129,163	137,688	146,775	156,462	166,789	177,797	189,532	202,041	215,375	229,59
Годишен реален темп на растеж на БВП, %	3,9	4,5	4,5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Дефлатор на БВП, %	2	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
Оптимистичен сценарий													
БВП по текущи цени,	105,609	114,771	124,727	135,547	147,306	160,084	173,972	189,064	205,465	223,289	242,66	263,71	286,587
Годишен реален темп на растеж на БВП, %	3,9	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Дефлатор на БВП, %	2	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5

Настоящата визия се основава на „консервативния“ и „реалистичния“ сценарий. Причините за това са две допускания:

- Периодът до 2030 г. не е „имунизиран“ срещу световни финансови и икономически кризи, които могат до доведат до забавено развитие или дори до спад на икономическата активност;
- Преди 2030 г. могат да настъпят военно-политически кризи, които да изискват използване на наличните военни способности и да се отразят негативно на икономическото развитие на страната.

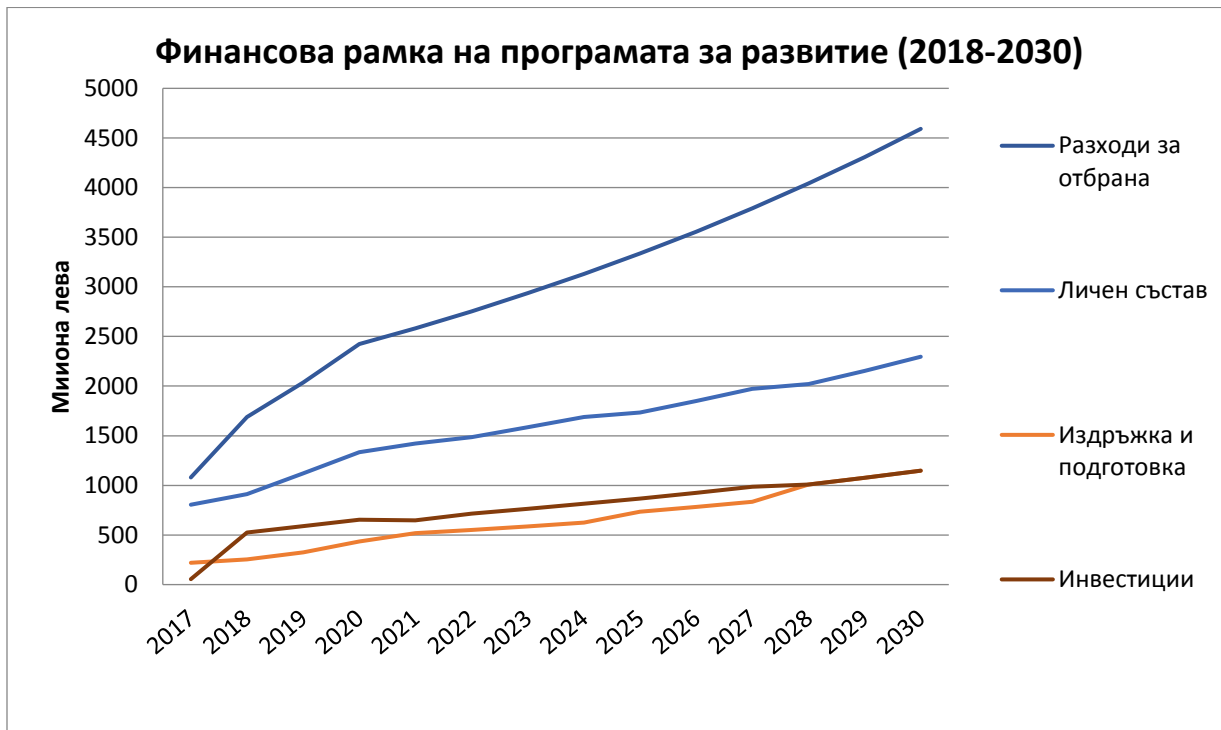
Друга ключова за определяне на ресурсната рамка предпоставка е **решението за достигане на разходите за отбрана до 2% от БВП през 2020 г.** и поддържането на това равнище поне до 2030 г. Отлагането на увеличението до 2024 г. е равносилно на практически отказ от провеждане на мащабна програма за превъоръжаване за преминаване на следващо технологично равнище. До 2024 г. най-вероятно ще настъпят изменения в средата за сигурност, които ще изискват вече да е постигнат значителен напредък в равнището на отбранителните способности.

Финансирането на нарастването на разходите за отбрана може да бъде извършено чрез комбинация от подходи. Първоначално – в периода до 2020-2022 г., за да се осигури време за пренастройка на държавните финанси, това може да стане за сметка на външни заеми, които да бъдат насочени към инвестиционните проекти. След 2020-2022 г. в пълна сила трябва да влезе частично преразпределение на обществения ресурс, което изисква към отбранителната политика да бъдат насочени финансови средства, досега заделени за други публични политики. Това без съмнение би предизвикало известна съпротива, но средата за сигурност изисква приоритетно развитие на военните способности.

Моделът на разпределение на финансовите ресурси, който би могъл да осигури реализацията на цялостна програма за развитие на отбранителните способности до 2030 г.



се основава на посочените изводи¹ относно разпределение на разходите и „реалистичния“ сценарий за развитие на икономиката на страната.



В посочения модел се предвижда относително по-рязко увеличение на разходите за отбрана до 2020 г. за достигане на равнището на 2% от БВП на разходите за отбрана. След тази точка увеличението на разходите следва общият ръст на БВП.

Разходите за личен състав се увеличават значително до 2020 г. като номинална стойност, за да осигурят привличане и задържане на необходимия човешки ресурс. След 2020 г. те се увеличават постепенно, с цел компенсиране на очакваното общо повишаване на равнището на възнаграждение в националната икономика. В същото време делът им в разходите за отбрана се понижава от почти 75% (2017 г.) до 54-55% в началото и средата и 50% в края на периода.

Разходите за инвестиции се увеличават рязко до 30% от разходите за отбрана в началото на периода (за сметка на използването външно финансиране) и постепенно се стабилизира до 25% в края на периода. Възможните разходи за инвестиции определят рамките на програмата за превъоръжаване. За целия период могат да се генерират около 10 млрд. лева, които да позволят към 2030 г. да бъде основно подменено оборудването придобито преди 1990 г. Независимо, че ресурсът е значителен, той ще позволи единствено наваксване на критичното спрямо средното за Европа изоставане. Плановите за развитие следва да отчитат, че до края на първия шестгодишен период (краят на 2023 г.) общите капиталови разходи могат да достигнат до 4 млрд. лева, а за втория шест-годишен период – 6-7 млрд. лева. Това означава, че без привличането на съюзно финансиране, до 2024 г.

¹ Стр.11 от настоящия документ



могат да бъдат реализирани до два основни инвестиционни проекта (всеки в рамките на 1,5-2,5 млрд. лева).

Разходите за издръжка и подготовка се увеличават плавно в началото на програмата и нарастват по-значително в средния и късния период, за да обезпечат усвояването и пълноценната подготовка и използване на новото оборудване. В края на периода достигат 25% от общите разходи за отбрана.

Необходимо е да се подчертае, че предлаганата програма за развитие не излиза извън рамките на разумните очаквания за развитие на българската икономика, общество и държава като цяло. Тя се основава на допускания, които отчитат, че в разглеждания период България няма да достигне средните за ЕС равнища на развитие, но може да постигне значителен напредък спрямо настоящото си състояние. Посоченият модел се основава на приетото равнище на разходи за отбрана от 2% от БВП, достигнато през 2020 г. Предвид развитието на българска икономика, постигането на по-високо равнище на отбранителните способности ще изисква заделянето на по-голям публичен ресурс – подобно на държави като САЩ, Франция, Полша, Гърция или Турция.

3.3 Демографски тенденции и ограничения

При планиране на развитието на въоръжените сили трябва да бъдат отчетени и задълбочаващите се негативни демографски тенденции в страната. Според последните прогнози към 2040 г. населението на България при оптимистичен сценарий ще намалее до около 6 млн., а според негативен до 5.7 млн., при това със значително влошена демографска структура. Намаляването на населението в активна трудова възраст с 40% и едновременно с това увеличаването на средната възраст от 44.2 г. през 2018 г. на 50.5 г. през 2040 г. ще постави въоръжените сили във все по-голяма конкуренция при набирането и задържането на необходимият им човешки ресурс. Поради тази причина бъдещите планове за развитие трябва да отчитат във все по-голяма степен не само ограничените финансови, но и ограничените човешки ресурси на страната.

4 РЕШЕНИЯТА – ДЪЛБОКА СЪЮЗНА ИНТЕГРАЦИЯ

4.1 Нашата сила е в Интеграцията

Пространството на Източна и Югоизточна Европа се състои от мрежи от държави, действащи заедно за гарантиране на своята сигурност и отбрана. В рамките на НАТО и ЕС се предприемат мерки за засилване на военното присъствие и насърчаването на взаимодействието между групи от държави. Партньорските отношения излизат извън рамките на Алианса, включвайки потенциални бъдещи членове. Оперативната съвместимост, повишаваща се вследствие на многонационалните операции, учения, формирания и проекти за съвместно разработване и придобиване на въоръжение и техника, е фактор, който в значителна степен повишава сигурността на държавите от НАТО и ЕС.



Визията не се ограничава само до придобиването на ново западно въоръжение. Почти 30 години след краха на Организацията на Варшавския договор и СССР, нашите въоръжени сили се изграждат по принципи, които са по-характерни за XIX, отколкото за XXI век. Ние все още не осъзнаваме, че държавата, нацията, обществото и отбраната функционират и се изграждат като част от общността на държавите между Атлантическия океан и Черно море, между Северния ледовит океан и Средиземно море, в тясно сътрудничество със съюзниците ни отвъд Атлантика. Митът за строго националните решения на проблемите в сигурността и отбраната сега повече от всякога доказва своята несъстоятелност. Българската отбрана не е механичен придатък към НАТО и общата Европейската отбрана, а следва да се изгражда като тяхна интегрална част. Това не означава загуба на национални специфики или суверенитет, а точно обратното – споделянето на суверенитет и възползването от националната сила и мощ на всички останали съюзници. Чрез интеграцията си в тези съюзи България легитимно получава възможността за мощна защита на своите интереси и национален суверенитет, като интегрална част от общата съюзна система за сигурност и отбрана. Анализът на всякакви други варианти показва, че те са или наивни, или преднамерено и прикрито разрушителни за отбранителния ни капацитет и за националната ни сигурност.

Реализацията на Плана на НАТО за повишена готовност, заедно с предното разполагане и атлантическата солидарност, промениха решително и ще оказват още по-силно въздействие върху структурата на силите на НАТО, а и на Европейския съюз, в



Централна и Източна Европа. „Инициативата Б9“² и ангажиментите към Западните Балкани и Черноморието от страна на НАТО и ЕС ще определят дългосрочната адаптация на Алианса и развитието на Европейската отбрана в нашия регион. От тук произтича и изключителната важност на решенията за участие на България в многонационални формирания и домакинстването на такива формирания на наша територия. Тези решения ще повлияят на структурата на силите на България, на оръжейните програми, на развитието на персонала. Адаптираното предно присъствие на НАТО на Югоизток трябва да приложи опита от разширеното предно присъствие в Прибалтика, с по-амбициозно съюзническо участие за гарантиране на сигурността в този изключително застрашен регион. Освен чрез многонационални формирания, съюзническото участие се реализира и чрез многонационални проекти, чрез специални условия за ускорено превъоръжаване и освобождаване от остаряла техника, държаща ни в зависимост от страни извън НАТО и ЕС. Това изисква националната програма да бъде синхронизирана с редица многогодишни двустранни програми за постигане на синергия на НАТО и ЕС в региона.

4.2 Многонационални инвестиционни проекти

- България следва да установи тясно сътрудничество с Румъния и Полша, а вероятно и с Хърватска, при реализацията на основните инвестиционни проекти за трите вида въоръжени сили;
- Системите за наблюдение и отбрана на въздушното и морското пространство следва да се изградят като интегрална част от съответните системи на НАТО и ЕС, като се използват всички възможности на съюзното финансиране;
- Изграждането на цялостна и съвременна система за C4ISR³ трябва да позволи интегриране / федериране със съюзниците от НАТО и ЕС (при пълна оперативна съвместимост и гарантирана киберсигурност), като се използват всички възможности за привличане на съюзно финансиране;

4.3 Многонационални военни формирания

- На българска територия да бъдат постоянно разположени наземно базирани елементи от съюзната система за противовъздушна и противоракетна отбрана;
- Бъдещата авиационна база „Капитан Списаревски“⁴ край Пловдив да се изгради като многонационална – с една българска и поне една съюзна ескадрила многоцелеви изстребители;
- Да се задълбочи интеграцията с Румъния по отношение на съвместното изграждане, поддържане и използване на Военноморските сили;
- Силите за специални операции да се изградят и развиват в тясно сътрудничество със съюзниците от НАТО и ЕС;
- В многонационалната дивизия „Югоизток“ да бъде включена българска средна механизирани бригада и се разгледа възможността България да е рамкова нация наред с Румъния;

² Букурещката инициатива Б9 на румънския и на полския президент от 2015 г страните от Централна и Източна Европа, преди включени в „Източния блок“ или СССР, а сега – членове на НАТО и ЕС.

³ Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance and Reconnaissance

⁴ Позиция на програма „Национална и международна сигурност“ на АСБ от 01.11.2018 г.



- България да стане домакин на многонационална средна пехотна (механизирана) бригада, като при това се използват всички възможности за привличане на съюзно финансиране;
- В сътрудничество с Италия, да се насочи специално внимание към бъдещото развитие на въоръжените сили на Македония и Албания. И в двете държави да бъдат изградени съвместни многонационални военни формирования и да им бъде оказано съдействие за интеграцията на техните въоръжени сили в НАТО.

5 РЕШЕНИЯТА – НОВО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ХОРАТА

Дори повърхностното сравнение между българските въоръжени сили и тези на нашите съюзници и потенциалните ни противници, води до очевидни и неблагоприятни изводи по отношение на технологичното равнище и материалното осигуряване на нашата армия. Но дори и най-съвременните роботизирани системи въоръжение и техника и системите за действие в кибер пространството се нуждаят от мотивирани и подготвени хора, които да оперират с тях в екстремалните условия на бойните действия.

Настоящата криза с набирането, задържането и развитието на необходимите офицери, сержанти и войници не е инцидентно и краткотрайно явление, а говори за системен проблем, и справянето с него изисква цялостно нова политика за управление на човешките ресурси в отбраната. Тази политика не е свързана само с количеството на личния състав, а преди всичко – с развитието на необходимия професионализъм на въоръжените сили. Този професионализъм се състои в изграждането на нова организационна култура, която насърчава етиката, лоялността, инициативата и по-високото общо професионално и мотивационно равнище на хората в отбраната. В основата са базовите ценности на военнослужещия, основани на най-добрите примери от военната ни история и опита на нашите съюзници.

Политиката по управление на човешките ресурси включва три основни елемента.

Първият е създаване на привлекателни и конкурентни социално-икономически условия, така че достатъчно хора с необходимите качества да изберат и да останат на военна служба или като цивилни служители в отбраната. Личната мотивация, увереността в честността на системата и в смисъла на собствените усилия трябва да бъдат изведени на ново, по-високо равнище. В тази връзка трябва да се въведе по-смислено диференциране на заплащането в рамките на едно военно звание и да се изгради обективна система за кариерно развитие, базирана на резултатите и заслугите, с особено внимание на участието в операции и службата в многонационални структури. Необходимо е да се обърне специално внимание и да се заделят съответните инвестиции за подготовката на новите кадри за въоръжените сили. В тази категория влизат центровете за подготовка, където новите кандидати за войници, курсанти или цивилни специалисти се срещат за пръв път с въоръжените сили. Необходимо да се елиминира възможността пенсионирани военнослужещи да остават на активна военна служба, което е в разрез с мотивационния модел.

Специално внимание се дължи и на политиката за използване на гражданските ресурси за отбрана и по-специално – резерва, военната подготовка на цивилните граждани и запаса. Акцентът в тази политика следва да бъде разширеното военно обучение в средните и висши училища, както и използването на възможностите на настоящия Закон за резерва.



Военната подготовка на специалисти с важни способности в специфични области, които не могат да бъдат поддържани постоянно в армията е от ключова важност (например кибер отбрана). Всякакви експерименти като призивите за връщането на задължителната военна служба или въвеждането на шестмесечна „доброволна“ военна служба само ще източват значителен финансов ресурс, без да създават смислени способности, необходими за съвременната война.

Вторият елемент е **развитието на съвременна организационна култура** във въоръжените сили. Тя трябва да се основава на бързо разбиране и оценяване на обстановката, вземане на решение и действие в условията на неопределената и неструктурирана среда на съвременния конфликт. Тази организационна култура трябва да съчетава в себе си лоялност, интелигентност, смелост във вземането на решения, професионална подготовка, инициативност, самочувствие и самоусъвършенстване, гъвкавост и адаптивност. Създаването на такава култура започва от първия ден в отбраната на база на ценности и принципи и е непосредствено свързана и с третия елемент.

Третият елемент се дължи на **действието в многонационална съюзна среда**. За българския войник, сержант и офицер или цивилен служител службата и работата в многонационална среда трябва да се превърне от изключение в нормално условие, необходим етап в професионалното израстване. България има интерес от попълване на всички квотни позиции в НАТО и ЕС, насърчаване на цивилни специалисти за заемане на позиции в тези организации, както и специална политика за доброволен национален принос в области, където специализираме или имаме специален интерес.

6 РЕШЕНИЯТА - ТЕХНОЛОГИЧНО ПРЕВЪОРЪЖАВАНЕ

В технологично отношение българските въоръжени сили са отчайващо застинали в епохата на Варшавския договор. България се нуждае от решително превъоръжаване с модерно и оперативно съвместимо въоръжение и техника. Това се отнася както за сложните системи за стотици милиони и дори милиарди, така и за индивидуалното оборудване. В същото време е пределно ясно, че страната не разполага с необходимите средства да извърши изведнъж такъв технологичен скок в периода до 2030 г. Поради тази причина е необходимо да се приоритизира, да се търсят партньорства със съюзници, да се използва в максимална степен капацитетът на индустриалната база в България и да се приемат определени компромиси. Трябва да си дадем ясна сметка, че към 2030 г. въоръжените сили на Република България трябва да са оставили зад гърба си XX век и да са адекватни на въоръжения конфликт на XXI век. В миналото ускореното превъоръжаване винаги е било свързано с вземане на финансови средства на заем и стратегическо партньорство с водещи във военно отношение съюзници – опит, който трябва да се използва и днес.

Превъоръжаването на българските въоръжени сили не може да се състои от отделни, откъснати един от друг инвестиционни проекти. То изисква разработването на цялостна национална програма за развитие на трите вида въоръжени сили, на силите за специални операции и на поддържащите военни формирания. За целта е необходимо реализирането на две вълни на инвестиционни проекти.



6.1 Приоритетни инвестиционни проекти за първата вълна на превъоръжаване(2018-2024)

- Придобиване на ескадрила многоцелеви изстребители и необходимите наземно базирани системи за наблюдение и контрол на въздушното пространство (вкл. модерни цифрови трикоординатни радари) и интегрирането им в системата за противовъздушна и противоракетна отбрана на НАТО;
- Превъоръжаване на една механизирана бригада;
- Придобиване на необходимото съвременно оборудване за силите за специални операции и алпийските подразделения, за превръщането им в специализирано формирание за противодействие на асиметрични заплахи;
- Модернизация и дооборудване на фрегатите клас Wielingen, морските вертолети Panther и корабите за минна война, за осигуряване на използването им поне до 2030 г.;
- Придобиване на съвременни и интегрирани системи за C4ISR и кибер отбрана, вкл. използване на системи с космическо базиране.

6.2 Приоритетни инвестиционни проекти за втората вълна на превъоръжаване (2025-2030):

- Придобиване, съвместно със съюзниците от НАТО и ЕС, на многоцелеви патрулни кораби и други модерни средства за борба с подводници;
- Превъоръжаване на втора механизирана бригада;
- Придобиване на прецизни далекобойни ракетни и артилерийски системи;
- Придобиване на разузнавателни и бойни безпилотни летателни апарати (БЛА/UAV/UCAV) със среден обхват;
- Придобиване на брегови далекобойни противокорабни ракетни системи;
- Придобиване на ескадрила щурмови вертолети;
- Основна подмяна на стрелковото въоръжение, на преносимите противотанкови и противовъздушни ракетни системи.

6.3 Индустрия и многонационално сътрудничество

Реализацията на програма за превъоръжаване изисква подход, който включва следните основни елементи:

- Използване на агенциите на НАТО и ЕС за изграждане на капацитет за управление на сложни отбранителни програми с цел бързо и икономично реализиране на приоритетните програми, при гарантирана оперативна съвместимост и сигурност;
- Интегриране в европейската и евро-атлантическата отбранителна технологична и индустриална база;
- Привличане на технологии и инвестиции от съюзните държави;
- Максимално използване на съюзно финансиране;
- Многонационално придобиване и поддържане на оперативни способности;

Комбинацията от тези подходи ще доведе едновременно до намаляване на разходите за превъоръжаване, до установяването на производствени и поддържащи мощности на наша територия и до интегрирането ни в европейската технологична и индустриална база.



6.4 Ограничения пред превъоръжаването

Нашето национално желание за извършване на технологичен скок в XXI век се сблъсква с редица ограничения – следствия от забавени решения, от ограничени ресурси и от зависимости в поддръжката на основни системи въоръжение и техника. Поради тези причини ще сме принудени да разрешим два проблема, които нямат бързо решение.

На първо място – България разполага с **въоръжение и техника произведено предимно в СССР** или под лицензи – в НРБ или други държави от Варшавския договор. Това прави България зависима от Русия за поддръжката на основни системи въоръжение. Същевременно Русия открито обявява НАТО за най-голямата заплаха за своята сигурност и провежда последователна политика за подкопаване на единството на НАТО и ЕС (вкл. отслабване на отбранителния потенциал на НАТО и създаване на системи за асиметрично превъзходство). Такава зависимост е очевидно неприемлива. *Решението е България да запази на въоръжение само това наследено оборудване, което може да се поддържа със собствен капацитет, или с капацитета на държавите от НАТО и ЕС, при това само до доставката и усвояването на тяхно място на съвременни, оперативно съвместими образци.* След извеждането му от въоръжение, част от наследеното оборудване би могло да се използва във формированията с по-ниска степен на готовност и резерва, или да се продаде на трети страни.

На второ място – дори заделянето на **2% от БВП** няма да бъде достатъчно за **цялостно превъоръжаване със съвременно въоръжение и техника**. Когато това е възможно, България може да придобива и употребявано, оперативно съвместимо оборудване при благоприятно съотношение качество–цена.

7 РЕШЕНИЯТА – НОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТБРАНАТА: ВДЪХНОВЯВАЩО ЛИДЕРСТВО И ОТГОВОРЕН МЕНИДЖЪНТ

И най-мъдрата стратегия, и най-обмисления и осигурен с ресурси план не могат да бъдат доведени до успех от организация, в която липсва ефективно лидерство, или то е изкривено и изопачено. От организация, в която мениджмънтът страда от противоречиви, конфликтни, или изкуствено ограничени права и задължения и в която действат неефективни и антагонистични организационно-функционални връзки.

Сегашната организационно-функционална уредба на управлението на отбраната, а отчасти и на въоръжените сили, не притежава стабилни защитни механизми срещу произволни и откъснати от оперативната логика и от здравия разум решения. Това ясно проличава при управлението на инвестиционните разходи в отбраната, но така също и по отношение на структурата и функционалния дизайн на въоръжените ни сили, както и по отношение на тяхната подготовка и готовност за действие. Най-категоричното доказателство за това състояние са опасно малкото летателни часове на българските летци. Не е по-различно и количеството дни на море на българските моряци, нито дните на полеви тренировки и комплексни и реалистични полеви учения на сухопътните ни войски.

Неумението, нежеланието и липсата на воля за структуриране и организиране на отбранителната ни институция в съответствие с принципите на доброто управление продължават да блокират дейността на българското Министерство на отбраната. Многократните опити за коригиране на този факт имат само частичен успех. Ярko признание за тази организационна безизходница е нескончаемата поредица от проби и грешки, изразяваща се в десетките промени на устройствения правилник на



Министерството на отбраната и неговите агенции през годините на прехода. Не по-различен е и подходът във въоръжените сили, където организационно щатните промени често са лишени от здрав разум и теоретична обосновка.

За прекъсване на този порочен кръг е необходим внимателен преглед и решителна промяна в организационно-функционалната уредба на управлението на отбраната, базирана на точно и безкомпромисно прилагане на съвременните принципи на доброто публично управление.

Ключов инструмент в тази визия е създаването на адаптивна и предвидлива система на управление, базирана на процеси и намираща оптималните решения на предизвикателствата пред отбранителната политика, за успешно справяне с рисковете и заплахите за националната ни сигурност.

Основните принципи на изграждане на новата система на лидерство и мениджмънт на отбраната ще бъдат:

- Ясно разделяне на политическото лидерство и ръководство от административния мениджмънт на отбраната;
- Нулев конфликт на интереси във функционалните задължения на ръководството и мениджмънта, както в цивилната и военната администрация и експертиза, така също и при разпределението на командните функции във въоръжените сили;
- Лична отговорност за взетите управленски решения на всички нива;
- Делегиране на отговорностите заедно с необходимия за тях ресурс;
- Независимост на цивилната и военната експертиза и категоричното ѝ базиране на факти, знания и опит;
- Лична отговорност за предоставената фактологична експертиза;
- Установяване на твърди законови прегради срещу всякакви опити за политизация и партийно манипулиране на администрацията в отбраната и особено срещу пълзящата политизация и партизация на офицерския корпус и генералитета;
- Безкомпромисно прилагане на принципите на проектното управление на инвестиционните разходи.

8 ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ДО 2030 Г.

Времето до 2030 г. е разделено на четири 3-годишни периода, като 2018 г. остава извън тях като подготвителен период, тъй като възможностите за значителни промени в тази година са силно ограничени до инвестиционни разходи, финансирани от централния бюджет. Основните характеристики на периодите са както следва:

2019-2021г.

- Начало на първата вълна на инвестиционните проекти, които трябва да бъдат завършени към края на 2022 – 2024 г.
- Увеличение на разходите за личен състав с поне 30 – 40%, което трябва да позволи попълване на въоръжените сили с необходимите хора и да компенсира изоставането на военната професия на пазара на труда. Това увеличение е най-рязкото за целия хоризонт на тази Визия.



2022-2024 г.

- Завършване на плащанията по инвестиционните проекти от първата вълна.
- Постепенно започване на инвестиционните проекти от втората вълна.
- Разходите за личен състав се стабилизират, като увеличението следва тенденциите на пазара на труда.
- Разходите за текуща издръжка започват да се увеличават, в следствие на нарастването на цените на услугите, увеличените разходи за поддръжка на новопостъпилото оборудване и повишените равнища на бойна подготовка. За намаляване на разходите и повишаване на готовността активно се използват партньорствата за поддръжка на съвместимата с НАТО техника.

2025-2027 г.

- Инвестиционните проекти от втората вълна са в процес на реализация. Макар номиналното увеличение на инвестиционните разходи да се запазва, техният дял като част от разходите за отбрана постепенно намалява.
- Разходите за личен състав се запазват или намаляват относителния си дял като част от бюджета за отбрана, но номиналната им стойност нараства, с цел компенсиране на измененията на пазара на труда.
- Разходите за текуща издръжка нарастват поради постъпването на ново оборудване, повишеното равнище на бойна подготовка и увеличените цени на услугите.

2028-2030 г.

- Инвестиционните проекти от втората вълна са завършени и произведеното в СССР, а и у нас преди 1989/1990 г. въоръжение и техника на професионалната армия, е подменено.
- За професионалния резерв все още се поддържа леко въоръжение от по-стари образци.
- Постепенно започват проекти за модернизация на оборудването придобито в рамките на първата вълна на превъоръжаване (2018-2021).
- Разходите за личен състав и поддръжка на въоръжение и техника следват тенденциите от предходния период.

В посочения 12-годишен период се откроява тенденцията на ускорено увеличение на инвестиционните разходи и разходите за личен състав в началните периоди, като целта е започване на основните инвестиционни проекти и едновременно с това преодоляване на кризата с недостига на личен състав, особено в бойните формирования. В последващите периоди разходите за личен състав и инвестиции се стабилизират. Нарастват номиналните разходи, но намалява тяхната относителна тежест. Делът на разходите за издръжка се увеличава, главно поради нарасналото равнище на бойната подготовка и по-високите разходи за пълноценно използване и поддръжка на постъпващото ново оборудване.

9 НЕОБХОДИМИ ПРОМЕНИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

За практическо реализиране на предлаганите решения в четирите основни направления – дълбока интеграция, ново отношение към човешкия фактор (вътрешна интеграция), технологично превъоръжаване (външна интеграция) и ново лидерство и



мениджмънт на отбраната (управление), е необходимо българските правителства да формулират и изпълняват следните задължителни приоритети на отбранителната политика:

- Разработване на финансово осигурена и разчетена Национална програма за превъоръжаване, основаваща се на нова Национална програма за развитие на отбраната и въоръжените сили на Република България до 2030 г.;
- При изграждането и развитието на отбранителните способности неизменно да се следва разбирането, че те се състоят от осем незаменими, задължителни и взаимно допълващи се елементи – доктрини, организация, подготовка, материални средства, лидерство, личен състав, инфраструктура и оперативна съвместимост.
- Пряко обвързване на проектите за превъоръжаване с реализацията на ангажиментите на България по пакета Цели за способности на НАТО и ангажиментите в PESCO⁵;
- Въвеждане и прилагане на ефективен механизъм за проектно управление (и по-общо управление на портфолио от програми и проекти, както и управление на услуги по модели на утвърдени добри практики, използвани в НАТО и ЕС), заедно с усъвършенствана система за управление на ресурсите;
- Ясно разделяне на отговорностите по определяне на изисквания, управление на аквизицията и ресурсно осигуряване, както и общо управление на риска. Възможен вариант е към Министерството на отбраната да бъдат създадени Агенция за аквизиция и Агенция за комуникация, информация и киберотбрана, които да управляват проектите за превъоръжаване в тясно взаимодействие с агенциите на НАТО и ЕС;
- Участие в повече съвместни проекти със съюзни държави за съвместно изграждане, развитие, поддръжане и използване на отбранителни способности;
- Използване на капацитета на агенциите на НАТО и на Европейската агенция за отбрана при реализация на инвестиционните проекти, с постепенно утвърждаване на тази практика като основна;
- Преодоляване на зависимостта от Русия при ремонта и поддръжката на унаследената съветска техника;
- В случай на необходимост от временна поддръжка на стара съветска техника, която не може да се осъществи от българската отбранителна промишленост, да се търсят възможности това да се реализира с помощта на съюзни държави или държави, заявили желание за членство в НАТО, както и чрез използване на възможностите на Агенцията на НАТО за поддръжка (NSPA);
- Дефицитът на определени способности (например за охрана на въздушното пространство Air Policing) да се попълва от способности на съюзници от НАТО (например чрез периодично разполагане на съюзни самолети на наша територия за съвместно осъществяване на Air Policing, или чрез преминаване към съюзна мисия по Air Policing до въвеждането на въоръжение на новия тип боен самолет).
- Присъединяване на български формирования към многонационални формирования на НАТО и ЕС и изграждане на съюзни формирования на българска територия;
- Рязко повишаване на бюджета за отбрана в началния периоди разработване на нов Национален план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП, което да бъде постигнато до 2020 г.;

⁵ Постоянно структурираното сътрудничество в отбраната в рамките на Европейския съюз.



- Целево финансиране от Централния бюджет на големите проекти за модернизация и разглеждане на възможности за изгодни, гарантирани от съюзниците заеми за ускорено превъоръжаване;
- Търсене на възможности за външен заем от водещи съюзни държави при преференциални условия за ускорено придобиване на критично важни способности;
- Създаване на адаптивна, предвидима и гъвкава система на управление на отбраната, базирана на ясно разделение на отговорностите и правомощията на политическото ниво (министър с политически кабинет) от административното ниво (обща и специализирана администрация в министерството) и от оперативното ниво (въоръжени сили) в отбраната.
- Отстраняване на конфликтите в сегашните функционални задължения на ръководството и мениджмънта, както в цивилната и военната администрация и експертиза, така също и в разпределението на командните функции във въоръжените сили;
- Делегиране на отговорностите заедно с необходимия за тях ресурс и лична отговорност за взетите управленски решения на всички нива, както и за предоставените експертни анализи и препоръки;
- Независимост на цивилната и военната експертиза и категоричното ѝ базиране на факти, знания и опит;
- Въвеждане на твърди законови прегради срещу политизирането на администрацията в отбраната и на офицерския корпус и генералитета.

Превъоръжаването и интеграцията на българските въоръжени сили в структурата на силите на НАТО и ЕС, включително участието в съвместни проекти за придобиване на способности и изграждане на съюзни формирования на наша територия, ще наложат и необходимите промени в структурата и числеността на въоръжените ни сили. Само финансово осигурени планове, включително съвместни проекти със съюзници за споделяне на тежестите и намаляване на разходите, са в състояние да доведат до желания краен резултат. Задължително е да бъде незабавно прекратена традиционната лоша практика да се приемат финансово неосигурени планове, както и да се използват отворени „рамкови споразумения”, с цел заобикаляне на системата за планиране, програмиране и бюджетиране и механизма на проектното управление.

Реалистичният анализ на възможностите на държавата ни налага извода, че при настоящата численост на българските въоръжени сили, даже и при сегашния сериозен дефицит от хора, и 2% от БВП за отбрана биха били недостатъчен ресурс за постигане на желаното крайно състояние. Следователно, ние не можем да развиваме всички способности в достатъчна степен и поради тази причина напред ще разчитаме все повече на съвместни способности и проекти в рамките на НАТО и ЕС.

10 СЛЕДВАЩИ СЪПКИ

„България в НАТО и Европейската отбрана“ – Визия за отбранителната политика до 2030 г.“ е документ, основан на политическия и експертен потенциал на Атлантическия съвет на България. Той очертава основните предизвикателства пред българската отбрана и предлага конкретни решения, с които България, от пасивен потребител на сигурност в НАТО и ЕС, с деградиращи национални отбранителни



способности, да се трансформира в източник на сигурност, с модерна, подготвена и интегрирана в структурите на НАТО и ЕС армия. Предложените решения целят да направят системата за отбрана способна да се справи с новите предизвикателства на постоянно променящата се стратегическа среда. Инкорпорирането на направените предложения в следващ стратегически документ в перспектива до 2030 г. ще доведе до натрупване на критична маса от промени, които ще променят качествено българските въоръжени сили. Това е ключово условие, за да се превърне държавата ни в стълб на стабилността по югоизточната граница на НАТО и ЕС.

Крайно необходимо е, още преди срещата на върха на НАТО през юли т.г. и предстоящите решения по линия на Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС, България да постигне широко обществено съгласие по тази визия, чрез активно обсъждане с държавните институции, с неправителствените организации и с академичната общност.

След срещата на върха на НАТО през юли тази визия, при необходимост, ще бъде адаптирана към решенията от срещата.

„България в НАТО и Европейската отбрана“ – Визия за отбранителната политика до 2030 г.“ е документ, чиято основна цел е да задвижи широк обществен дебат по бъдещето на българската отбрана в условията на коренно променената стратегическа среда и предизвикателствата, пред които държавата ни е изправена днес. Очакваме резултатите от тези дебати да информират и подпомогнат разработването на следващия програмен документ за развитие на българската отбрана и въоръжените ни сили, което е задължение на българското правителство.



<http://atlantic-council.bg/>

office@atlantic-council.bg